

Працювали на повну силу

В попередній статті на цю тему я зупинявся на досить короткому, але найбільш яскравому відрізку своєї праці на посаді голови колгоспу в селі Кам'янка. Наступних 17 років трудився на різних посадах в районному міжколгоспному аграрно-промисловому об'єднанні (МАПО).

На другий день після того, як загальні збори членів колгоспу звільнили мене від обов'язків голови, я передав печатку його новому керівникові Василю Степановичу Плахотнюку, якому судилося там пропрацювати 24 роки, аж до розпаду господарства, звичайно, не з його вини. А наступного дня пішов пішки через осушені болота в садибу МАПО. Десь за годину до початку робочого дня зустрівся з керуючим об'єднанням Андрієм Тарасовичем Миронцем, якого я дуже поважав і непогано знав, оскільки до цього він працював головою колгоспу ім. Шевченка в с. Зірне і ми часто зустрічались як в райкомі партії на нарадах, так і вирішуючи питання, що виникали в роботі на колгоспних теренах.

Крім того, що він прийняв у мене заяву про прийом на роботу в якості агронома-меліоратора, Андрій Тарасович мав показати мені квартиру і віддати ключі від неї, куди я планував перевезти з Кам'янки своє сім'я. Він сказав, що знає

рів. В західній частині с. Зірне, де раніше була торфорозробка Моквинської паперової фабрики, підприємству передали майстерню по ремонту паротягів, що возили торфобрикетки по вузькоколіїці на Моквинську паперову фабрику. Ця вузькоколіїчка, збудована ще паном Малинським, була розібрана, а рейки і металеві шпалы використовувались як стовпчики для огорожі і як арматура в будівництві.

Отже, 5670 га земель мали використовуватись для вирощування 5 тис. нетелей, які розміщались в приміщеннях на х. Очеретянка біля автозупинки "Кургани".

Коли село перебувало в складі земель колгоспу ім. Кузнецова, то вважалось неперспективним. Нове будівництво в таких населених пунктах було заборонене. Та коли ця територія була віднесена до складу земель МАПО, на Кургани було складено генплан його забудови і розпочалося спорудження

А. Т. МИРОНЕЦЬ.

дня почали огляд земель. На другий - обслідували західну частину господарства в урочищах Музиканти, Острів, Пипло, а звідти пішки добиравсь до с. Балашівка, заночував у тестя, а вранці третього дня вже до Березного доїхав автобусом.

Згодом в Сівках на старій садибі було змонтовано 2 установки АВМ-0,8, які стали виготовляти трав'яне і хвойне борошно. Електроенергія, як і нині, надходила з Житомирської області.

Одночасно з іншими завдан-

дів до них, тому часто заїжджали не на ті поля, які їм були визначені для роботи. Відтак мені як людині, що найкраще знала землі, доручили допроваджувати техніку до місць роботи. Для оперативності придбали мотоцикл.

В зв'язку з тим, що осінню 1974 року на зяб не було виорано майже нічого, посів проводився по веснооранці, що затягувало строки посіву, ускладнювало підготовку ґрунту під посів, а відповідно, знижувалась якість робіт. Сіяли в основному овес, зерносуміші, а за тим кукурудзу. Звичайно, не дотягли до запланованих 2000 га посіву.

Директор В. І. Несенчук надто переживав, навіть рука в нього трусилась, коли дзвонив, чи навідувався в господарство В. С. Вознюк, або Ю. П. Жупанін, який тоді був начальником управління сільського господарства.

В лісопосадці проти нетельного комплексу розпочали будувати контору кормового господарства, реммайстерню, гаражі та навіси для техніки. В мене були права на управління легковим автомобілем, але

ні стосунки, але на цей час мені доводилось частіше їздити в Сівки, де повним ходом йшли меліоративні роботи і проводились посіви зернових та інших культур. Прискореними темпами будувалась автодорога Балашівка-Сівки.

Перші групи телиць були поставлені на новозбудованому комплексі під зиму 1977 року. Директором призначили С. П. Осовського, який нещодавно закінчив інститут за спеціальністю «зоотехнік». Перша зимівля пройшла більш-менш благополучно, зате вже зимівля 1978-1979 років запам'яталась всім. 4 приміщення і карантинник були заповнені повністю, тобто утримувалось біля 2000 телят і телиць. Кожне приміщення було розділене на 4 частини, в яких безприв'язно утримувалось по 120 телиць. Дорівня приміщення мала ухил на південь, де за його межами розміщувалось гноєховище на 4 приміщення. Гній мав потрапляти в гноєховище самопливом, але так могло бути за умови, що в нього не будуть домішуватись солома чи щось інше.

Та через те, що телиці утримувались безприв'язно, то вони залазили передніми ногами в кормушки і корм (солома з домішками комбікорму чи сіна) сповна не поїдався та заносився в гній. Внаслідок цього в південній частині приміщення телиці стояли в воді та багноці по коліна і не мали де лягти, щоб відпочити. В теплу погоду їх виганяли в дворики між приміщеннями, але в дощ, сніг і морози такої можливості не було. Працівники нетельного комп-

свою сім'ю. Він сказав, що виділена квартира на 3 кімнати на другому поверсі в будинку №20 по вул. Цюлковського. Але потрібно почекати В. С. Вознюка. Чекати довго не довелося, перший секретар райкому, привітавшись, запропонував сісти в машину і ми поїхали до вказаного будинку. Там нам показали трикімнатну квартиру, але на першому поверсі і А. Т. Миронець передав мені ключі. Як виявилось потім, обіцяну мені квартиру згодом віддали балетмейстеру, який щойно приїхав в район на роботу.

Оглянувши квартиру, я зрозумів, що є істотні недоробки, які необхідно ліквідувати до переїзду сім'ї, тобто зробити ще одну побілку стелі і стін, пофарбувати підлогу, встановити двері в кладовці та підвалі. Не пам'ятаю, як ми з жінкою це зробили, але на 1 січня 1975 року вже переїхали в нову квартиру, а через тиждень я мусив їхати в Житомир в сільгоспінститут здавати зимову сесію. Перед переїздом з Кам'янки в Березне довелося розпрощатися з домашніми тваринами, які я тримав там. Зарізали кабана, курей, гусей, а корову продали.

В кінці січня приступив до роботи в МАПО. На той час цьому підприємству уже було передано від колгоспів 47 тис. га земель і від підсобного господарства облплемоб'єднання 900 га землі біля с. Сівки. Разом кормовому господарству передано 5670 га земель, з них ріллі 2700 га. На той час на МАПО було комбикормове виробництво, діяв пивзавод і пункт по очищенню насіння льону, будувались 3 великі складські приміщення для зберігання зерна. Діяла зерноочисносушильна установка КЗС-20, працювали сушилки АВМ-0,8 і СБ-1,5, був автогараж машин і тракто-

нового масиву, що розкинувся від старого села на південь до урочища Залом. Березнівським райагробудом за кошти, що були передбачені в кошторисі на спорудження нетельного комплексу, будувались досить скромні одноквартирні житлові будинки для майбутніх спеціалістів нетельного комплексу та сімей громадян, що мали переселятися з хуторів, зокрема, Очеретянки. Виділялись ділянки і громадянам, які самостійно хотіли спорудити собі житло. Приміщення самого комплексу будувала організація з Сарненського району (генпідрядник), але брали участь й інші спеціалізовані організації області. Для виконання сантехнічних робіт в Березному була створена нова організація ПМК-1. Введення в дію першої черги нетельного комплексу планувалося на кінець 1976 року.

Пізніше, протягом 1981-1982 років в Курганах силами МАПО була збудована початкова школа.

Десь на початку лютого 1975 року мені було доручено поїхати в с. Сівки оглянути навколишні землі з метою оцінки їх придатності для вирощування сільгоспкультур.

В 6 годин ранку я відправився маршрутним автобусом в Соново, звідти попутним лісовозом заїхав за с. Мочулянка, а там пішки 14 км добрався в с. Сівки, де проживав колишній керівник підсобного господарства облплемоб'єднання А. Д. Примака, який мав працювати в складі нашого об'єднання завідуючим відділом «Сівки».

Там була садиба, до складу якої входила комтора, 2 складські приміщення, 10-тонна вага і навіси. Влітку худоба випасалась і утримувалась в кошарах. Крім того, заготовлялась певна кількість сіна. Ми першого

днями мені було доручено вести нагляд за очисткою насіння льону, яке здійснювали почергово колгоспи району. Саме в цей час розпочали будівництво державної льоночисної станції.

Йшла наполеглива підготовка до проведення весняних польових робіт. Директором кормового господарства призначено В. І. Несенчука. До цього він працював завідувачем комбикормового виробництва. Я був підпорядкований йому і тимчасово виконував обов'язки головного агронома.

В господарстві було утворено 3 відділки – «Кургани», «Очеретянка» та «Сівки», керівниками яких було призначено В. С. Рябчинського, В. М. Мельника, А. Д. Примака. Тракторна бригада розміщувалась в згаданій садибі колишнього торфопідприємства, де ми збирались рано-вранці від 6 до 7 години. Тракторна бригада поповнювалась новою потужною технікою – тракторами Т-150 К, Т-150, ДГ-75, Т-74. Не вистачало механізаторів, тому стали їх довозити з Богущів, Тишиці, Городища та інших населених пунктів. Також навесні почали долучать до робіт механізований загін «Сільгосптехніка» і навіть використовували болотну техніку ПМК-172. Річ у тім, що навколо Курган переважали випаси, де раніше випасались корови і вівці, тому, щоб забезпечити кормами значне поголів'я телиць нетельного комплексу, потрібно було майже всі випаси розорати. Необхідно було пересівать трави на Полянському, Курганському і Яринівському болотах, що не пересівались 5-10 років.

Але найбільші проблеми виникли з початком польових робіт. Набрани механізатори не знали розміщення полів, найкращих зручних шляхів доїз-

В. І. НЕСЕНЧУК.

не було прав на водіння мотоциклом. Через що я об'їжджав асфальтову дорогу польовими шляхами. В. І. Несенчук, відпрацювавши 2 роки, почав хворіти і просився на пенсію.

Розпочались масові роботи по реконструкції меліоративних систем шляхом закладання гончарного дренажу. В 1976 році започаткували проектування осушувальної системи «Сівки».

Звикши жити в окремому будинку і тримати, зокрема, корову, відчував незручності в багатоповерхівці. Тому спорудив у дворі сарайчик, де вигодував свиней, курей, качок. Адаже мав четверо дітей і потрібні були для сім'ї харчі. В кінці 1976 року відваживсь і написав заяву в селищну раду, яка виділила мені земельну ділянку під спорудження житлового будинку. Наступного року розпочав будівництво, посадив садок: 16 яблунь і 2 груші. В 1978 році я закінчив інститут і отримав диплом агронома. Та в цей час, у вересні, в розпал посівної, прислали молодого агронома В. В. Войналовича. Мені довелося ознайомлювати його з полями, урочищами, людьми. В нас з ним склались друж-

лексу не справлялись з роботою, тому нам, керівникам кормового господарства, видавались гумові чоботи і ми ставали в гноівку ланцюжком та вигортали цю бовтанку по жолобах з приміщення, а солом'янисту частину виносили вилками. Це було щось жахливе...

Звичайно, далі використовувати так приміщення було неможливо і їх стали переобладнувати на прив'язне утримання тварин, на що було витрачено немалі додаткові кошти, але те поголів'я телиць, що перезимувало в багнюці, хворіло на ноги і чимала частина пішла на вимушений забій, а ті, що вижили, вже не могли бути повноцінними коровами. Колгоспи відмовлялись від них, тому що необхідно було доплачувати за них кругленьку суму коштів і, хоч з часом було поліпшено утримання худоби, однак довіра до нової справи підірвалася. Але основною причиною такого стану стало те, що в нашому районі було зроблено не як в людей. Адже в інших районах не будували таких комплексів на голому місці, а один чи два діючих колгоспи (в залежності від розмірів району) спеціалізувались на вирощуванні нетелей, інші – бичків, свиней тощо. А в нас робилось по-особливому.

Незабаром виникла ідея збудувати в 2 рази потужніший комплекс по вирощуванню і відгодівлі бичків, а потім і вибракунаних телиць. Проектування розпочалося, напевно, в 1977 році, а п'ятий моноблок (заключна відгодівля) був запущений в експлуатацію в 1979 році. Там мало розміщувались до 2000 голів. Роздача кормів здійснювалась стрічковими транспортерами із завантаженням бункерів, в які гранульовані корми завозились самоскидами. Для цього на цен-

тральній садибі МАПО ударними темпами було споруджено цех виробництва гранульованих кормів. Вони виготовлялись шляхом подрібнення підсушеної соломи і добавки повноцінного комбікорму в ході гранулювання. І комплекс по відгодівлі ВРХ, і гранцех та інші цехи на садибі МАПО – це додаткові робочі місця. Тепер нестача кормів (в першу чергу грубих) стала явною. Добродій В. С. Вознюк брав А. Т. Миронця та мене і ми їздили в район Сівки шукати нові землі.

Там уже було розпочато ро-

вуть ящиками по 20 пляшок, хліба – по 4-5 буханок. На полицях лише мило, куриво і різний непотріб. Доволі часто приходилось чути в черзі – «что там те хахлы делают, что у нас хлеба не хватает?».

Техніку доводилось брати просто на болоті, механізатори, що на ній працювали, повтікали в Узбекистан з невідомих нам причин, тому ми брали з собою механізаторів з ПМК-172 чи «Сільгосптехніки».

В березні 1979 року від інфаркту помер у віці 51 рік керуючий МАПО А. Т. Миронець.

Приміщення на території МАПО.

боти по осушенню земель першої черги меліоративної системи. Крім того, було прийнято рішення передати смужні ділянки в урочищах Пипло та Левачі колгоспу «Перше травня» та урочище Нова Гута колгоспу «Прогрес». Згодом почалися роботи по передачі частини заболочених земель Соснівського держлісгоспу. Разом - це близько 700 га, але до їх осушення і освоєння пройде не менше 5 років, крім того і на землі держлісгоспу неможливо було замовити проект осушення земель. А корми необхідно було виробляти негайно.

На його місце було призначено директора Березнівського держлісгоспу Івана Григоровича Бруха.

В лютому 1982 року мені довелося побувати в м. Шексна Вологодської області, воно стоїть на березі річки Шексна, що є судоплавним каналом, який сполучає Рибінське водосховище з Онежським озером з виходом в Біле море. В Шексні було 4 тюремні табори, три чоловічі і один жіночий. Колись вони були розміщені для будівництва шлюзів і судоплавних каналів. А тоді при цих таборах працювали закриті про-

сільгоспуправління Ю. П. Жупанін. Коли я приїхав, він уже мене чекав там. Розвантажували плитку «зеки». Це тривало більше доби. Потім Ю. П. Жупанін підсів у КамАЗ і ми дві доби збирали насіння льону і техніку. Всього відрядження тривало 14 діб. Вологодщина в ті часи славилась льоном і молочним тваринництвом. Я бачив корівники, що отоплювались грубками. Але то була дореволюційна Росія, яку інколи показували в кіно. Обдерті церкви, що на той час не функціонували, тюремні зони, обнесені колючим дротом під напругою, російські «ізби» з небіленими стінами, ну і, звичайно, п'яний «кацап».

В грудні 1979 року я переїхав у власну новозбудовану хату, в якій і живу тепер. Тримав 2 корови, бичків, свиней, курей, гусей, індиків і качок.

З введенням в дію відгодівельного комплексу на 10000 голівомісць знову відчулась нестача грубих кормів. Тому, починаючи з літа 1980 року, взялися створювати бригади для заготівлі соломи в південних областях України і звідти вагонами відправляли тюковану соломку на станцію Малинськ. Першим туди поїхав В. І. Несенчук, а за ним була моя черга. Я побував по місяцю в трьох областях – Одеській, Миколаївській і Херсонській. Бригада складалась з трьох автомашин, трактора, преса і механізатора, що вмів його обслуговувати, та 8-10 робітників. Солому зі скирди подавали в прес, а потім тюки вантажили на автомашини і везли на станцію, де розміщали у вагонах і відправляли в наш район. Я встановив рекорд – відвантажив 27 вагонів за місяць. Так ми їздили 4 роки до 1985. Тоді

проводили вапнування кислих ґрунтів, що здійснювалось за кошти Державного бюджету. В кормовому господарстві вивозилось щорічно понад 10000 тонн торфокришки, з якої на комплексах виготовлялось понад 20000 тонн торфокомпостів. Близько 50 тисяч тонн вивозилось на поля гноївки.

Між селами Зірне і Кам'янка в колишніх кар'єрах торфорозробки було збудовано водоймище на площі 70 га (мільйон кубометрів води), що дало можливість зрошувати пасовище для нетелей на площі 350 га.

В Сівках закінчили меліорацію всіх земель, в тому числі нашими екскаваторами було споруджено біля 20 км каналів, чим осушено більше 300 га земель Соснівського лісгоспу. Будувались додаткові канали і у відділках навколо Зірного, Курган та Березного. Потім наш екскаватор стали використовувати для навантаження торфокомпостів на комплексах. Однак частка кормів, що вироблялась

вишували заробітну плату, що сильно стимулювало не тільки керівників, а й виконавців робіт. При моєму окладі 180 рублів, за підсумками 5 років моя зарплата перевищувала 500 рублів. У розвитку бригадного підряду і таких істотних доплат немала роль належала керівнику нашої економічної служби Галині Трофимчук.

В 1987 році перший секретар райкому партії В. С. Вознюк пішов на пенсію, бо далі не мав права працювати за віком. Його заступив В. С. Михайлюков, який до цього був головою райвиконкому. Багато керівників зіткнули з полегшенням, адже В. С. Михайлюков був набагато спокійнішим і не завжди поділяв позицію В. С. Вознюка в питаннях розвитку сільського господарства, він був за спеціальністю агроном.

Наш директор Г. П. Тихончук працював на повну силу, навіть понад те, працював, як кажуть, на знос. Я та інші керівники також брали з нього приклад у ставленні до роботи. Так

Міжколгоспний комплекс відгодівлі ВРХ.

в Сівках, не вирішувала проблеми, оскільки перевезення зерно довго тривати не могло і в 1990 році...

хідно було виробляти негайно.

Починаючи з весни 1978 року, райцентрівські службовці та інтелігенція стали долучатись до заготівлі вересу і зеленої маси природних трав та бур'янів. Не знаю, хто подав ідею, але було прийняте рішення весь колгосп ім. Шевченка с. Зірне передати в склад кормового господарства МАПО, а ще близько 200 га земель колгоспу ім. Кірова в урочищі Лукавець. Директора кормового господарства В. І. Несенчука перемістили на посаду завідуючого Зірненською дільницею, а керівником кормового господарства призначили Григорія Пилиповича Тихончука, який до цього працював головним агрономом колгоспу ім. Котовського с. Поляни.

Контора кормового господарства в лісопосадці навпроти нелетельного комплексу була введена в експлуатацію наприкінці 1977 року і ми збирались там на наряд.

Для осушення новоприєднаних земель навколо с. Сівки було прийнято рішення придбати 2 екскаватори «Дроглайн» та іншу меліоративну техніку. Я з механіком В. О. Романовським декілька разів їздив в Новгородську область. Там осушення земель займались меліоратори з Узбекистану зі своєю технікою. Це провадилось в компенсацію за те, що росіяни відбудовували Ташкент після нищівного землетрусу. З Новгородської області ми привезли 2 екскаватори ТЄ-3М і Э-302, 2 корчувачі на базі трактора Т-100 і два бульдозери на базі цього ж трактора. Там була розруха, як після війни. Села-деревні по 5-10 садиб, магазини порожні. Коли привозять в них хліб чи горілку – одразу черги. Горілку бе-

борах працювали закриті промислові підприємства, звичайно, вони випускали військову амуніцію.

В той час Березнівський фарфоровий завод виробляв ли-

ми їздили 4 роки до 1985. Тоді ж В. І. Несенчук пішов на пенсію і мене призначили керівником Зірненської дільниці, де була тракторна бригада, свинокомплекс, 2 відділки – «Зірне»

Будівництво меліоративного каналу.

цювальну плитку, якою в нашому районі облицьовано було чимало приміщень, але попитом в інших районах вона не користувалася і її випуск з часом призупинили. Наш секретар райкому домовився з тамешнім, щоб доставить плитку для облицьовання приміщення райкому партії і райвиконкому. Відвезти ці матеріали доручили мені. Їхав я двома КамАЗами з причепами, кожен з яких мав по 16 тонн плиток. Моїм завданням було доставити її замовнику і документально оформити купівлю-продаж, одержати та привезти назад насіння льону і нової, виготовленої «зеками» льонозбиральної техніки.

Ми їхали понад 3 доби і подолали три тисячі кілометрів. Крім мене, туди поїздом приїхав начальник нашого рай-

та «Березне» і овочева ланка.

Нестача кормів поступово, з окультуренням земель і підвищенням врожайності всіх культур почала зникати. Власне, проблему було вирішено вирощуванням кукурудзи на силос, ну і, звичайно, збільшенням надходження комбікормів з державних ресурсів. В господарстві висівалось понад 1200 га кукурудзи, найбільші площі її розмістились у Зірненському відділку, де було понад 400 га її посівів. Збирали кукурудзу потужними силосозбиральними комбайнами КСК-100. Коли стали заготовляти 6-8 тисяч тонн кукурудзяного силосу, то перестали возити солому з південних областей.

В районі мехзагін «Сільгосптехніки» перетворили в окрему організацію – «Сільгоспхімію». Тому почали в два рази більше

ми, оскільки перевезення зеленої маси, непресованого сіна чи соломи на відстань понад 40 км сильно здорожчувала їх вартість і доводилось відмовлятися від використання цих земель під посів сільгоспкультур. Через 5 років після освоєння, частина земель була залужена. А ще через деякий час було повернено землі Соснівському держлігоспу, який влаштував на ній став. Планувалось також завозити туди телиць для випасу, але цього не сталося, а згодом, коли В. С. Вознюк пішов на пенсію, ці землі взагалі перестали оброблять.

Разом з тим, як ґрунти навколо відгодівельного комплексу щорічно почали оброблять внесенням гноївки, торфокомпостами, то вони стали взагалі перестали оброблять.

Зі зміцненням промислового потенціалу країни стали отримувати мінеральні добрива не за рознарядкою, а по заявці до потреб.

Для прискорення внесення мінеральних добрив широко використовували сільськогосподарську авіацію, добре, що на території господарства був аеропорт.

Починаючи з 1986 року, став широко запроваджуватись бригадний підряд і ми почали істотно економити витрати на виробництво продукції, зокрема пального, транспортні витрати на перевезення вантажів, а плужну оранку замінювали на поверхневий обробіток ґрунту, застосували гербіциди замість ручного прополювання.

За підсумками року 50% зекономлених коштів видавались нам у вигляді доплат, як і кошти за отримання надпланового врожаю вирощуваних культур. Ці доплати іноді пере-

році його здоров'я помітно погіршилось, тому він звільнився з посади і пішов працювати завідуючим державною льононасінневою станцією, а на його місце заступив В. А. Осійчук, який до цього працював головним агрономом колгоспу «Перемога» с. Тишиця. Правда, він довго не попрацював, звільнився за власним бажанням. На цю посаду було призначено добродія В. В. Шинкаря, що до цього декілька років працював у райкомі партії. В мене з ним до його приходу в господарство склались довірливі стосунки. Ми ходили один до одного в гості, ділились враженнями про роботу, станом справ в районі, в державі. Він мене взяв за званого діда при народженні в його дітей. Я навіть зрадив, коли його було призначено директором кормового господарства. На наряд в Кургани я їздив один раз на тиждень в понеділок, а решту часу спілкувались в основному по раціях, що стояли в автомашині. Одного разу я не потрапив на наряд в Кургани і директор при всіх оголосив, що не довіряє мені. Це негайно долетіло до мене. Наступного дня, це було перед новим 1992 роком, я приїхав в контору і написав заяву про розрахунок з роботи за власним бажанням, чого, напевне, мій керівник не очікував. Свої справи я передав В. О. Галагузу. А через тиждень пішов працювати в земельний відділ керівником госпрозрахункової групи. Згодом, в зв'язку з виходом на пенсію В. Є. Пруса, мене призначили начальником відділу земельних ресурсів. Так закінчилася моя натхненна 17-річна робота в МАПО.

**Микола АВАКУМОВ,
пенсіонер.**